

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3MCdo/16/2011
Identifikačné číslo spisu:	5108229810
Dátum vydania rozhodnutia:	12.07.2012
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2012:5108229810.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa SKP, k.s., so sídlom v Banskej Bystrici, Lazovná č. 64, IČO: 44915691, správcu konkurznej podstaty úpadcu KFZ Sys, s.r.o. „v konkurze“ so sídlom v Sládkovičove, Košútska č. 1342, IČO: 36814148, zastúpeného JUDr. Pavlom Konečným, advokátom so sídlom vo Zvolene, Stráž 3/223, proti odporcovi Y. Z., bývajúcemu v A., Q., o zaplatenie 1 216,82 €, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 7 C 40/2009, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 22. februára 2011 sp. zn. 5 Co 322/2010 a rozsudku Okresného súdu Žilina z 31. mája 2010 č.k. 7 C 40/2009-79, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Žiline z 22. februára 2011 sp. zn. 5 Co 322/2010 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Žilina rozsudkom z 31. mája 2010 č.k. 7 C 40/2009-79 zamietol návrh, ktorým sa navrhovateľ domáhal, aby odporca bol súdom zaviazaný zaplatiť mu 36 658 Sk (1 216,82 €) a tiež náhradu trov konania. V odôvodnení rozsudku uviedol, že odporca uzatvoril 10. septembra 2001 s obchodnou spoločnosťou DRUKOS, a.s. (právna predchodkyňa navrhovateľa) zmluvu o nájme č. 201009331, v zmysle ktorej táto spoločnosť dodala odporcovi hnutelné veci (tovar bližšie špecifikovaný v zmluve) a odporca sa zaviazal zaplatiť celkové nájomné 20 899 Sk po dobu 10 mesiacov v pravidelných mesačných splátkach po 2 090 Sk (ďalej len „zmluva o nájme“). Pre prípad omeškania odporcu bola dohodnutá zmluvná pokuta vo výške 0,1% denne z dlžnej sumy. Odporca nesplnil svoj dlh riadne a včas a najneskôr dňom 16. júla 2002 sa dostal do omeškania so zaplatením sumy 18 809 Sk; túto sumu zaplatil až 15. novembra 2007. Návrhom uplatnená suma predstavuje dosiaľ nezaplatenú zmluvnú pokutu vo výške 0,1% denne zo sumy 18 809 Sk od 16. júla 2002 do 15. novembra 2007. Podľa právneho názoru súdu prvého stupňa treba zmluvu o nájme považovať za spotrebiteľskú zmluvu, v prípade ktorej je súd oprávnený skúmať, či sa ňou na škodu spotrebiteľa nezakladá nápadný nepomer medzi právami a povinnosťami účastníkov zmluvy a či sa neprieči dobrým mravom. Po posúdení zmluvy o nájme z uvedených hľadísk dospel k záveru, že ustanovenie čl. VIII ods. 1 všeobecných

podmienok (príloha zmluvy o nájme) o voľbe Obchodného zákonníka obsahuje neprijateľnú podmienku spôsobilú založiť nápadný nepomer medzi právami a povinnosťami účastníkov zmluvy a priechiacu sa dobrým mravom, lebo právna úprava Obchodného zákonníka je pre spotrebiteľa nepriaznivejšia. Zaujal názor, že ak splnenie povinnosti zaplatiť splátky kúpnej ceny je zabezpečené výhradou vlastníctva a ešte aj (ex lege) úrokmi z omeškania, je dojednanie zmluvnej pokuty podmienkou zmluvy, ktorá zakladá značný nepomer medzi právami a povinnosťami strán; takéto dojednanie nie je ničím iným ako obchádzaním kogentného ustanovenia § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka o najvyššej prípustnej výške úrokov z omeškania v občianskoprávných vzťahoch. Ustanovenie čl. I bodu 4. všeobecných zmluvných podmienok považoval za absolútne neplatné (§ 39 a § 41 Občianskeho zákonníka) z dôvodu rozporu s ustanovením § 23a ods. 2 zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa (v znení zákona č. 310/1999 Z.z.) a konštatoval, že vo vzťahu zmluvných strán nemôže predmetné zmluvné dojednanie zakladať žiadne právne účinky. Z týchto dôvodov návrh v celom rozsahu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie navrhovateľa Krajský súd v Žiline rozsudkom z 22. februára 2011 sp. zn. 5 Co 322/2010 napadnutý rozsudok potvrdil; odporcovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Dospel záveru, že súd prvého stupňa v potrebnom rozsahu zistil skutkový stav, svoje zistenia správne právne posúdil a dostatočne vysvetlil v odôvodnení odvolaním napadnutého rozsudku. Odvolací súd sa stotožnil s jeho názorom, že návrhom uplatnený nárok sa vyvodzuje z občianskoprávneho vzťahu, že zmluvu o nájme treba považovať za typovú zmluvu v zmysle zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa (v znení zákona č. 310/1999 Z.z.) a že v danom prípade bolo povinnosťou súdu skúmať, či táto zmluva neobsahuje neprimerané (neplatné) podmienky. Za takú odvolací súd, zhodne so súdom prvého stupňa, považoval ustanovenie o zmluvnej pokute. Vyslovil názor, že zákon síce nevylučuje súbeh zmluvnej pokuty a úroku z omeškania, ak je ale splnenie niektorej povinnosti zabezpečené zároveň viacerými právnymi inštitútmi, je nevyhnutné posúdiť primeranosť takéhoto zabezpečenia. Na základe posúdenia povahy právneho vzťahu účastníkov konania a obsahu zmluvy o nájme dospel odvolací súd k záveru o správnosti právneho názoru súdu prvého stupňa, že ustanovenie o zmluvnej pokute je v danom prípade absolútne neplatné. Z týchto dôvodov napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). O trovách odvolacieho konania rozhodol v zmysle § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Na základe podnetu navrhovateľa napadol uvedené rozsudky generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadnym dovolaním, v ktorom navrhol tieto rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie. Súhlasil s názorom, že zmluva o nájme bola typovou zmluvou, ktorej predmetom bol predaj hnuteľnej veci na splátky dodávateľom spotrebiteľovi. Stotožnil sa aj s názorom súdu, že medzi zmluvnými stranami bola uzatvorená kúpna zmluva s vedľajším dojednaním o výhrade vlastníctva a že predmetný záväzkový právny vzťah bolo potrebné posudzovať podľa právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku. Vzhľadom na spotrebiteľskú podstatu návrhom uplatneného nároku bol súd povinný posúdiť obsah zmluvy o nájme z hľadiska dodržania rovnováhy v právach a povinnostiach zmluvných strán v súvislosti so zákonnou požiadavkou ustanovenou v § 23a ods. 2 písm. b/ zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa a tiež Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. V nadväznosti na to generálny prokurátor pripomenul, že v danom prípade na základe dohody účastníkov konania existujú vedľa seba nároky na zmluvnú pokutu a na úrok z omeškania z toho istého porušenia právnej povinnosti; výška zmluvnej pokuty mohla byť preto stanovená tak, aby nebola neprimeraná (vzhľadom na to, že časť škody, ktorá vznikla veriteľovi omeškaním dlžníka, je už krytá úrokom z omeškania). Obdobne to platí aj pre prípad, ak si zmluvné strany úrok z omeškania a zmluvnú pokutu upravujú výslovne. V predmetnej veci odporca z celkovej ceny tovaru 20 899 Sk, ktorú sa zaviazal zaplatiť za dodaný elektrospotrebič na základe zmluvy o nájme, uhradil iba jej nepatrnú časť (2 090 Sk) a zostávajúcu časť dlhoročne neuhrádzal. Jeho omeškanie trvalo niekoľko rokov, takže výška zmluvnej pokuty výrazne narástla. Nárast výšky zmluvnej pokuty v pomere k hlavnému záväzku bol spôsobený výlučne len (ne)konaním odporcu. Zmluvná pokuta vyjadrená sadzbou 0,1% denne z výšky dlhu, s ktorým je dlžník v omeškaní, sa javí ako primeraná z hľadiska naplnenia funkcie paušalizovanej náhrady škody a zároveň sankcie za porušenie základnej zmluvnej povinnosti odporcu platiť dohodnuté splátky kúpnej ceny riadne a včas. V danom prípade na právny vzťah účastníkov konania dopadalo aj ich

vedľajšie dojednanie týkajúce sa výhrady vlastníctva; vzhľadom na charakter predávaných tovarov ale toto vedľajšie dojednanie nijakým podstatným spôsobom neobmedzovalo dispozičné práva kupujúceho (okrem práva vec previesť na iného), ktoré mohol v plnom rozsahu využívať. Generálny prokurátor, majúci na zreteli všetky tri vyššie uvedené právne inštitúty - úrok z omeškania, zmluvnú pokutu a výhradu vlastníctva - obsiahnuté v jednej spotrebiteľskej zmluve, vyslovil právny názor, že ich obsah bolo potrebné posúdiť komplexne vo vzájomných súvislostiach. So zreteľom na individuálne okolnosti prejednávanej veci dospel k záveru, že dohodnutá zmluvná pokuta bola primeranou sankciou a súčasne i paušalizovanou náhradou škody za nesplnenie povinnosti spotrebiteľa zaplatiť riadne a včas kúpnu cenu prevzatého tovaru. Dojednanie takejto zmluvnej pokuty nebolo v rozpore s dobrými mravmi. Vzhľadom na to uzavrel, že v preskúmvanej veci dospeli súdy k nesprávnemu právnemu záveru o neplatnosti zmluvných podmienok. Žiadal preto rozhodnutia súdov nižších stupňov zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odporca sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na základe mimoriadneho dovolania podaného včas generálnym prokurátorom (§ 243g O.s.p.) na podnet účastníčky konania, preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p. a § 243i ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu je potrebné zrušiť.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. prihliada najvyšší súd nielen v konaní o dovolaní (viď § 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (viď § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené.

O procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide vtedy, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie procesne nesprávny, zákonu sa priečiaci postup súdu majúci za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka občianskeho súdneho konania (napríklad práva zúčastniť sa na pojednávaní, na vyhlásení rozsudku, vyjadrovať sa k veci, navrhovať dôkazy, podať opravný prostriedok alebo vyjadrenie, v stanovenej lehote urobiť procesný úkon a pod.).

Ustanovenie § 214 ods. 2 O.s.p. v znení zákona č. 384/2008 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť 15. októbra 2008, umožňuje odvolaciemu súdu v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje § 214 ods. 1 O.s.p., rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania v súlade s týmto ustanovením.

Vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením (§ 156 ods. 3 O.s.p.).

Verejné vyhlásenie rozsudku nie je len formálny, samoúčelný úkon súdu. Jeho podstata má hlboký význam s viacerými procesnoprávnymi dopadmi. Pri verejnom vyhlásení rozsudku má len ten účastník, ktorý bol riadne oboznámený s časom a miestom verejného vyhlásenia, možnosť uplatniť svoje procesné práva priznávané mu pri tomto procesnom úkone súdu. Obsahom procesného oprávnenia účastníka pri kontrole súdu vyhlasujúceho rozsudok je predovšetkým jeho oprávnenie preveriť, či bol rozsudok v jeho veci vôbec vyhlásený (to má význam z hľadiska účastníckovej vedomosti, či je súd rozsudkom viazaný, a ak áno, akým rozsudkom - akými konkrétnymi výrokmi). Neprehliadnuteľným oprávnením účastníka je tu právo účastníka oboznámiť sa s tým, v akom zložení súd vyhlásil rozsudok (viď tiež § 237 písm. g/

O.s.p.) a s akým odôvodnením. Procesný nedostatok súdu pri tomto úkone, v dôsledku ktorého sa poprie samotná podstata verejného vyhlásenia rozsudku (t.j. ak súd niektorého z účastníkov konania vhodným spôsobom o verejnom vyhlasovaní rozsudku nevyrozumie), možno napraviť len tým, že súd, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku, napadnutý rozsudok zruší.

O tom, či bol zachovaný postup odvolacieho súdu, ktorý je upravený v § 156 ods. 3 O.s.p., môže dovolací súd usudzovať len z obsahu spisu. Na č.l. 146 spisu sa nachádza zápisnica o pojednávaní pred odvolacím súdom z 22. februára 2011, z obsahu ktorej vyplýva, že „vec bola určená na prejednanie a rozhodnutie bez nariadenia ústneho pojednávania podľa ustanovení § 156 ods. 3 a § 214 ods. 2 O.s.p.“ a že odvolací súd v neprítomnosti účastníkov konania vyhlásil rozsudok. Záznam o tom, kedy bolo oznámenie v zmysle § 156 ods. 3 O.s.p. vyvesené na úradnej tabuli odvolacieho súdu a kedy z nej bolo zvesené, sa ale v spise nenachádza.

Najvyšší súd na základe uvedeného konštatuje, že obsah spisu ako celok nedáva žiadny podklad, ktorý by umožňoval záver, že miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku boli oznámené na úradnej tabuli odvolacieho súdu. V spise sa nenachádza písomný pokyn, aby súdna kancelária oznámila miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením, ani záznam potvrdzujúci, že oznámenie bolo v určitý deň na úradnej tabuli vyvesené a v určitý deň z nej zvesené.

Obsah spisu v dôsledku vyššie uvedeného neumožňuje ani posúdiť, či bola zachovaná lehota vyplývajúca z § 156 ods. 3 O.s.p. Pokiaľ spis dáva (má dávať) hodnoverný obraz o súdnom konaní, je v danom prípade na mieste záver, že miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku neboli riadne oznámené. Uvedeným postupom odvolacieho súdu, ktorý sa priečil § 156 ods. 3 O.s.p., došlo k odňatiu možnosti účastníkov konania konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Dovolací súd poznamenáva, že na rovnakom závere o procesnej vade tejto povahy a tejto genézy sú založené aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu (viď napríklad nielen rozhodnutia vecí prejednávajúceho senátu sp. zn. 3 Cdo 179/2010 a 3 Cdo 218/2011, ale tiež rozhodnutie sp. zn. 5 Cdo 300/2009).

Vzhľadom na výskyt procesnej vady konania uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p., i keď nebola v mimoriadnom dovolaní namietaná, zrušil najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Žiline z 22. februára 2011 sp. zn. 5 Co 322/2010 a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). So zreteľom na dôvod zrušenia nezaoberal sa otázkou, či napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o mimoriadnom dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.